

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

Posamezne številke po 6 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petitiverstica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglaš 30 vin. — Inzerate sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Štev. 196. V Ljubljani, v torek dne 30. januarja 1912. Leto II.

Delavska zavest.

Nihče ne more biti izveličan proti svoji volji. Že Marks je dejal, da more biti osvoboditev delavskega razreda le delo delavstva samega. Kakor je ta beseda preprosta, tako je vendar globoka in pomenljiva. Spoznanje te resnice je prvi pogoj, da more delavstvo sploh priti do boljših razmer in končno do osvoboditve.

Enostavnost je ta resnica, ker je jasno kakor beli dan, da ne bo kapitalistični razred prostovoljno opustil svojega privilegiranega položaja v družbi. Najde se lahko tudi posameznik med kapitalisti, ki spozna krivičnost sedanjih uredov in čigar srce je tako mehko, da ne prenese večine tega pogleda na tuje trpljenje. Mogoče je, da se tak posameznik odreče koristim, ki mu jih daje njegov položaj; mogoče je celo, da se pridruži zatiranim in jim pomaga v boju proti svojim lastnim razrednim tovarišem. Ali taka izjema ostane izjema in ne more imeti globokejšega pomena.

Kljub takim — jako redkim — izjemam ostane neizpremenljivo pravilo, da pospešuje vsak razred svoje interese. Kakor pač more in zna. Ali večina se mora priznati, da znajo to kapitalisti bolje od delavcev. Posebno pri nas. Kdor jim to zameri, je slep. Če poženeš volka med ovce, pa pričakuješ, da jih bo pasel in brnil, si sam kriv, ako naenkrat ne najdeš več črede. Volk se mora hraniti z ovčjim mesom, ker je tako ustvarjen. In kapitalizem mora živeti od izkoriščanja, ker bi moral drugače poginiti. Kdor pričakuje od kapitalizma, da bo sam iz krščanske ljubezni, iz moralnih ozirov ali iz človeških potrebe spravil izkoriščanje iz svetovne potrebe, je popolnoma enak gospodarju, ki nastavlja volka za pastirja.

Delavstvo se ne sme zanašati na tujo ljubezen, ne na tujo pomoč; njegova osvoboditev mora biti le njegovo lastno delo.

Ali da se more izvršiti tako delo, je treba predvsem prave delavske zavesti. Resnica ni vedno prijetna, ali koristna je na vsak način bolj kakor slepljenje. Zato je treba povedati, da je delavske zavesti pri nas vse premalo in zaradi tega so uspehi delavstva pri nas mnogo manjši kakor drugod.

Kaj je glavna vsebina delavske zavesti? Da sem delavec in ne gospod, to uganem kmalu. Ali to še ni nič in ne pomeni nič. Treba je že tudi poznati svoj položaj in vedeti, kaj vse tiči v besedi »delavec«.

Vem, da sem delavec. To se pravi v sedanjih družbi: Človek sem, s katerim delajo drugi, kar se jim ljubi. Če hočejo drugi, dobim kruha, pa ga moram drago plačati s svojim delom. Koliko mi dajo kruha, to je njihova volja. Koliko jim moram jaz za to dati dela, je zopet njihova volja. Če nečemu, mi sploh ne dajo kruha ne pristrejšja, ne obleke. Spode me lahko od svoje vodnjaka, zabranijo mi sesti v senco njihovega drevesa. Svoje delo jim smem ponujati, oni ga ne marajo sprejeti. Dvoje zdravih rok imam, dobro voljo imam: kako bi poginil? ... Lahko. Kaj počnem s svojimi zdravimi rokami, če ti ne rečejo: Tukaj delaj za nas! Danes si v tovarni ali v delavnici. Ali veš, če boš jutri še tam? Morda ustavijo stroje, morda napravijo iz to-

varne kasarno, morda pripeljejo kulije s Kitajskega, ki bodo ves teden delali za ono plačo, za katero delaš ti en dan. Pokažejo vrata tebi in tvojim tovarišem. Pa vzemi popotno palico v roko in hajd po svetu! V tvojo knjižico so napravili malo, prav malo pičico. Kjer potkaš, pogledajo knjižico, opazijo pičico, skomizgnejo in odgovore: Ni dela! ... Hajd naprej po svetu!

Delavec sem. Nedostojen je moj položaj. Večno ponižanje je moj delež, neprenehoma moram držati klobuk v rokah, vsakdo me meri od glave do nog. Nikogar nisem okradel, nikogar oropal, je vendar, kakor da imam pečat na čelu. Tudi če plačam, nimam prostora pri oni mizi kakor drugi. Človek sem, pa vendar ravnamo z menoj, kakor da jim nisem enak.

Skloni glavo, jecljaj in moleduj, poklekaj, pa si še sam reci, da si slabši od drugih in da je prav tako — če si hlapčevska natura. Prav ponižen bodi in lepo se zahvali za vsako brco, ki jo dobiš, pa ti daš morda včasih dobro besedo in poreko »No da — hm, hm« ... zakaj včasih potrebuje njih profit tvoje roke.

Kdor pa je pravi delavec, se mu bo duša uprla zoper to zapostavljanje in ponižanje. Zakaj v njegovi glavi je še druga zavest.

Delavec sem; delam. Vi jeste in pijete, ali jaz vam pridelavam, jaz pogrinjam Vašo mizo, ki sem Vam jo stesal v hiši, ki sem Vam jo sezidal. Vi se oblačite lepo in toplo, pa prezirate mene, ki hodim v cunjah; ali jaz sem izdelal fino sukno za Vas, jaz sem Vam urezal in sešil elegantno obleko. Vi se vozite po svetu, sedite na mehkih blazinah in spite v spalnem vagonu kakor doma; ali jaz stojim na stroju, pri ogibalu, v tunelu. Vi nalagate tisočake v bankah, ali jaz moram v tovarni izpreminjati surovine v blago, ga nakladati v Vaša skladišča in ga voziti na trg, da postane iz njega denar, s katerim vladate in gospodujete in me vnovič izkoriščate.

Tako govori delavska zavest.

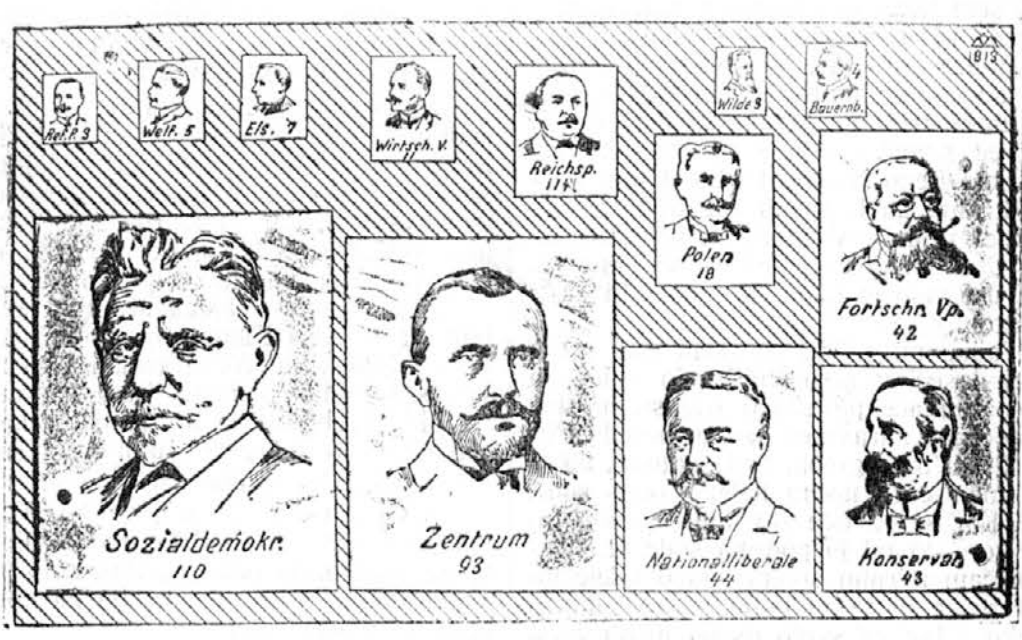
Ponižen sem in potlačen, ali po krivici. Zaslužjen sem, ali ne manje vreden od drugih. Moja roka je potrebna vsemu človeštvu, lenuhova niti njemu samemu.

In delavska zavest vprašuje: Ponižan sem — mar naj se ponižujem še sam? Moja vrednost mi daje pravico, da zahtevam enako življenje pravo življenje, ki ni umiranje od rojstva do groba. Branijo mi tako življenje. Mar naj se zato vdam v voljo zatiralčev in sklonem tilnik prostovoljno pod njegovo peto?

Trpim, ker sem slab. Ali trpljenje ni moja volja. Kje je moč, da se ga rešim?

In delavska zavest odgovarja: Na milione nas je, oni tam pa je peščica. Na milione nas je in silna je naša moč, če jo zberemo. Stotisoč potocičev naj se zlije v eno reko, pa bo mogoča, ne le da bo gonila mline in nosila ladje, ampak sama si bo odpirala pot. Veličastna bo, silna in krasna, in noben pritlikavec je ne zaježi.

Delavec, ki nima te zavesti, je pomilovanja vreden in sam je kriv, da je ponižan in zaničevan. Kdor jo pa ima, bo delal in pomagal, da se združi veletok, ki preobrazi svet.

Moč strank v novem nemškem drž. zboru.

Šolske družbe in drugo.

Piše dr. Josip Ferfolja.

(Dalje.)

Vzgoja in izobrazba ljudstva se naj povzdigne v višjo potenco, ki naj služi celemu narodu. Ona nova, ona prava Lega Nazionale za razširjanje kulture, ki bi bila zelo mogočna po sredstvih in še bolj po svoji moralni moči, si naj postavi namen izkoreniniti popolnoma, v desetih letih, analfabetizem — pritisniti na dežele in občine, da izvrše eno izmed svojih svetih dolžnosti — da prisrkočijo na pomoč ubožnim občinam, ki ne morejo same izvršiti to nalogo, da podpirajo z materialnimi sredstvi in dobrim svetom vse privatne iniciative, tudi in v prvi vrsti proletarske, ker najbolj potrebne, da pridejo na pomoč manjšinam, ki niso bile uslišane od vladajočih večini drugih narodnostij (podčrtal provajalec!); ta nova Lega se naj pobriga za mladino, za učenca in vajenca, in bodi splošno v pomoč občinarju toliko časa, dokler se ga ne vrže lahko v življenjski boj, z gotovostjo, da bo sebi in lastnemu narodu v čast, ker bo znal vršiti svojo dolžnost napram človeštvu.

Ako bi bila takšna danes Lega Nazionale, tedaj ne bi podpirati jo pomenjalo za našo stranko le taktično vprašanje male ali nikake vrednosti. Ono Lego bi mi smeli obdati s celim našim navdušenjem; ona bi postala — tudi z našim vztrajnim sodelovanjem — ponos našega naroda in plemenit zgled drugim narodom; ona bi bila zares vredna naših kulturnih tradicij.

Ostali udeleženci omenjene debate so se izjavili kakor sledi:

Tuntar Josip: Lega zasleduje raznarodovalne in politične namene, posebno v Istri ustanavlja italijanske šole v slovanskih občinah. Navaja pri tem razne zglede. Socialistični poslanci bi se morali vzdržati glasovanja o podpori Legi iz občinskih sredstev.

Cerniutz Rudolf: Lega ni več taka, kot je bila nekdanj. Ne postavlja več šol onstran, ampak tostran narodne meje. Stranki ni treba, da se angažira za Lego, ampak lahko ji da vsakdo podporo, ako more, kakor pač vsakemu drugemu dobrodelnemu društvu. Posameznik lahko torej glasuje za podporo Legi, a ne sme se udeleževati njenih oficijelnih slavnosti. On sam je član Lega.

Dr. Edmund Puecher: Lega je v celoti dobra in potrebna institucija, ali očistiti jo moramo nacionalizma in to storimo pred vsem s tem, da se ji skušamo približati in dobiti nanjo vpliv.

Ivan Morin: Lega je raznarodovalno društvo. Navaja zglede v Istri in na otokih, on je proti njej in soglaša s Tuntarjem in Pittonijem.

Oskar Ferlan: Lega je meščanska ustanova. Meščanstvo pušča otroke brez šol, a z Lego se postavlja. Lega ima politične in raznarodovalne namene. Navaja zglede v Istri. Kljub temu on priznava, kar je dobrega na njej. On bi bil glasoval za podporo, a z drugačnim utemeljevanjem nego Puecher. Lega se lahko poboljša.

Josip Bilussich: Lega je izven stranke. Vsak glasuje kakor hoče, on bi bil proti.

Adolf Polatschek: se strinja z Bilussichem.

Albert Covitz: Glasovati se mora proti Legi. Lega je meščanska ustanova in kot taka proti delavstvu. Zasebna dobrodelnost je v nasprotju z razrednim bojem. Zato moramo biti proti Legi.

Angiolo Lanza (urednik Lavoratora): Če bi ne bili že proti, najmanj bi se bili morali vzdržati glasovanja za Lego. Nacionalizem in meščanski duh v Legi se ne da poboljšati. Bilo bi treba vreči ga iz Lega. Ali zato bi bilo škoda proletarskih moči. Tudi posameznikom ni priporočati ta sentimentalizem.

Ustavimo se najpoprej pri Pittonijevem članku. Čisto gotovo vem, da bi tisti naš nesrečni tip staroverskega socializma, ki ima

EMILE ZOLA: Rim.

(Dalje.)

»Vaša eminenca je preveč dobrotljiva ... Da, bil sem ves razbit, od razburjenosti in tudi od utrujenosti. To potovanje je zame tako izredno pomenljivo.«

Zdelo se je, da se ni hotel kardinal kar pri prvih besedah dotakniti važnega vprašanja.

»Gotovo, saj je pač precej daleč od Pariza do Rima. Dandanes gre to še dosti hitro. Ali prej — kakšna neskončna vožnja je bila to! — Bil sem enkrat samkrat v Parizu,« je nadaljeval počasneje. »O, davno je že, skoraj petdeset let je minilo. In komaj teden dni sem bil tam ... Da, da, veliko, lepo mesto! Mnogo ljudi po ulicah, zelo dobro vzgojenih ljudi, narod, ki je izvršil čudovite reči. Tudi v sedanjem žalostnem času ne smemo pozabiti, da je bila Francija najstarejša hiša naše cerkve ... Izza onega edinega potovanja nisem zapustil Rima.«

Zaključil je stavek s kretljivo mirnega omalovaževanja. Čemu potovanje v deželo dvomov in uporov? Kaj ne zadostuje Rim, svet vladajoči Rim, večno mesto, ki mora zopet postati glavno mesto sveta, ko pride napovedani čas?

Pierre je brez misli besed na nekdanjega nasilnega, bojevitnega kneza, ki je zdaj prišel tako daleč, da nosi ta enostavni talar; zdel se mu je lep v ponosnem prepričanju, da zadostuje Rim sam sebi. Ali ta trma neznanja, ta nazor, da so drugi narodi le toliko vredni vpoštevanja, da se z njimi ravna kakor z vazali, ga je vznemirjal, ko se je spomnil na povod, ki ga je privedel sem. Ker je nastal molk, je mislil Pierre, da je najbolje, če se vrne k stvari s primernim poklonom.

»Preden storim kakšen korak, hočem pred nogami Vaše eminence izraziti svoje spoštovanje, zakaj Vaša eminenca je moje edino upanje, in vedno prosim Vašo eminenco, da mi svetuje in me vodi.«

Zdaj ga je Boccanera z roko povabil, da sede na stol njemu nasproti.

»Gotovo, ljubi sin; ne branim se, da Vam pomagam s svetom. To sem dolžan vsakemu

kristjanu, ki hoče prav ravhati. Le da bi se zelo motili, če bi kaj pričakovali od mojega vpliva; ta je čisto brez veljave. Povsem ob strani živim, ne morem in nočem ničesar zahtevati. Ali to naju ne bo oviralo, da se malo kaj pomeniva.«

Prijel je vprašanje popolnoma odkrito, brez zahrbtnih namenov. Njegov neodvisni, pogumni duh se ni plašil odgovornosti.

»Spisali ste knjigo, kajne? Novi Rim, mislim. Pa prihajate sem branit knjigo, ki se je predložila kongregaciji indeksa ... No, čital je še nisem. Razumete pač, da ne morem čitati vsega. Čitam le knjige, ki mi jih pošilja kongregacija, kateri pripadam od lanskega leta, in tudi tu se pogostoma zadovoljujem s poročilom, ki ga sestavi moj tajnik zame ... Ali moja nečakinja Benedeta je čitala Vašo knjigo in pravi, da ni nezanimiva. Pravi, da je bila začetkoma nekoliko začudena, potem pa zelo ginjena ... Obljubim Vam torej, da jo prečitam, in da skrbno preštudiram grajana mesta.«

Pierre je pograbil priliko, da bi pričel z zagovorom. Zdelo se mu je najbolje takoj navesti svoja pariška priporočila.

»Vaša eminenca razume mojo osuplost, ko sem zvedel, da se moja knjiga preganja ... Gospod vikont Philibert de la Choue, ki mi je naklonjen, ponavlja venomer, da je taka knjiga za sveto stolico toliko vredna kolikor najboljša armada.«

»O, de la Choue, de la Choue!« je ponavljal z dobrohotno prezirljivim izrazom okrog ust. »Vem, da se smatra de la Choue za dobrega katoličana. Saj veste, nekoliko nam je v sorodu, in če je pri nas v palači, ga vidim rad — pod pogojem, da se ne govori o gotovih predmetih, o katerih se ne bi mogla nikoli zediniti ... Ali končno in katolicizem poštenega in dobrega dela Choue z njegovimi zadrugami, delavskimi društvi, z njegovo očiščeno demokracijo in z njegovim nejasnim socializmom nič drugega kakor literatura.«

Ta beseda je usupnila Pierra, zakaj občutil je vso njeno zaničevalno ironijo, ki je zadelala tudi njega. Pohitel je torej, da imenuje drugega poroka. Tega je smatral za nepobitno avtoriteto.

»Njega eminenca kardinal Bergerot je blagovolil izreči popolno soglasje z mojo knjigo.«

Hipoma se je izpremenil Boccanerov obraz. Kar se je zdaj na njem slikalo, ni bila več porogljiva graja, ne usmiljenost, ki jo izzove nepremišljeno, že naprej na neuspeh obsojeno dejanje otroka. Plamen srda je razžarel temne oči in ves obraz se je strdil od bojaželjnosti.

»Gotovo«, je dejal počasi, »kardinal Bergerot je na Francoskem na glasu, da je zelo pobožen. Tukaj v Rimu ga malo poznamo. Osebnostem sem ga videl le enkrat, ko je prišel po kardinalski klobuk. Ne bi si ga dovolil kritizirati, da ne bi bili zadnji čas njegovi spisi in njegova dejanja užalostila moje verne duše. In žal nisem osamljen; tukaj v svetem kolegiju ne najdete nikogar, ki bi ga hvalil.«

Obmolnil je, potem je dejal z odločnim glasom:

»Kardinal Bergerot je revolucionar.«

Sedaj je Pierre za trenutek onemel od presenečenja. Revolucionar! Veliki Bog! Ta blagi dušni pastir z neizčrpno ljubeznijo do bližnjega, ki sanja le o tem, da bi Jezus zopet prišel na zemljo in končno privedel pravičnost in mir do vlad! Besede torej nimajo povsod enakega pomena? In v kakšno vero zabrede, če je vera ubogih in trpečih le prokleta, uporna strast?

Se ni jasno razumel, čutil pa je, da bi bila diskusija neuljudna in brez koristi; želel je le še razložiti svojo knjigo, jo pojasniti in zagovarjati. Ali kardinal mu je takoj segel v besedo.

»Ne, ne, moj ljubi sin, za to bi bilo treba preveč časa. Tudi hočem čitati ona mesta ... Sicer pa velja brezpogojno pravilo: Vsaka knjiga, ki se dotika vere, je nevarna in jo je zavreči. Ali spoštujte Vaša knjiga docela dogmo?«

»Mislim, Vaša eminenca, in zagotavljam, da nisem nameraval napisati knjige zanižanja.«

»To je prav. Če je res tako, bom lahko na Vaši strani ... Ali v nasprotnem slučaju bi Vam mogel le eno svetovati, namreč da sami prekličete svoje delo, da ga zavrzete in uničite, ne da bi čakali, da Vas kongregacija prišli na to. Kdor je dal pohujšanje, ga mora potlačiti in storiti pokoro, tako da zareže sam v svoje meso. Du-

hovnik nima druge dolžnosti kakor pohlevnost in pokorščino, kakor popolno ponižanje svojega bitja pod najvišjo voljo cerkve. Ali čemu je sploh treba pisati? Zakaj v izrazu svojega mnenja že tiči upor; kar stiska človeku pero v roko, je vedno hudiceva izkušnja. Zakaj bi se človek vdajal prevzetnosti duha in soli, izpostavljač se nevarnosti pogube? ... Vaša knjiga, ljubi moj sin, je tudi le literatura, literatura!«

Ponavljal je to besedo s takim zaničevanjem, da je Pierre občutil vse gorje svojega uboga apostolskega spisa, če bi prišel pred oči temu knezu, ki je postal svetnik. Poslušal ga je, in v naraščajočem strahu in občudovanju se mu je zdelo, da ga vidi rasti in rasti.

»O, vera, ljubi moj sin, brezpogojna, ne-sebična vera, ki veruje le zaradi sreče, da veruje! Kakšen pogoj, če se človek pokloni pred skrivnostmi, ne da bi jih hotel raziskati, če ima mirno prepričanje, da uživa naposled, čim jih je sprejel, gotovost! Ali ni popolno duševno zadoščenje ono zadoščenje, ki nam daje božanstvenost, s tem da osvaja, vadi in kupiči razumnost, tako da je končno vsa kakor izpolnjena in za naprej brez želja? Če se neznano ne razlaga z božanskim, in za človeka mogoč traten mir. Bogu je treba prepustiti resnico in pravico, če hočemo, da vladata na svetu. Kdor ne veruje, je bojno polje, izpostavljen vsemu zlemu. Le vera sama daje prostost in mir.«

Pierre je ostal trenutek nem pred to visoko postavo, ki se je dvignila. V Lourdu je videl le trpeče človeštvo, kako je planilo po okrevanju telesa in po tolažbi duše. Tukaj je našel inteligentnega vernika, gotovosti potrebujoč duha, zadoščenje, uživajoč sam v sebi veliko veselje, da ne dvomi več. Še nikoli ni slišal tako radostnega klica, da je treba živeti v pokorščini in se ne brigati za to, kar je po smrti. Vedel je, da je preživel Boccanera nekoliko živahnost mladost in poltne krize, v katerih je zažareval vroča kri njegovih dedov; čutil se je nemirnemu veličanstvu, ki ga je naposled vera podarila potomcu tako nasilnega plemena. Ponos je ostal edina strast.

baš v Trstu svoje karakteristične zastopnike in kateremu se je pridružil v zadnjem času tudi sodr. dr. Tuma iz Gorice, da bi tisti tip, obsodil omenjeni članek za **nacionalizem**, za narodnjakarstvo, če bi bil pod njim podpisal kdo drug kot Pittoni. Tudi Kristan, Adler in druge avtoritete — naš tip drži na avtoritete — bi našle milost pred njim. In Pittonija sem citiral samo zaradi njega v zaključnem govoru — v poročilu ga nisem omenjal — ker je bil vstal med debato proti po meni utemeljevanju resoluciji. Za večino sodrugov nisem citiral Pittonija, ker sem vedel, da jim njihova zdrava pamet ne bo dala nasprotovati slovenskim šolam v Trstu, oziroma ker sem vedel, da jim bo njihova zdrava pamet velela **naravnost priznavati** dobro delo tudi Cirilmetodovih šol, toliko časa, dokler ne dobimo drugih boljših. S svojimi citati sem hotel le napotiti k razmišljanju one sodruga, ki še ne morejo razlikovati slovenske kulture od narodnjakstva, slovenskih šol od Narodnega doma. Hotel sem tudi privesti na pravo mero trditve sodruga Milosta (on je namreč pred menoj citiral Pittonija), da tudi Pittoni obojega Lega Nazionale, hotel sem konferenci dokazati, da je razumel Pittonijev članek le na pol, in da je vendarle velikanska razlika med Cirilmetodovimi šolami v Trstu in med onim delovanjem Lega Nazionale, ki ga je obojalo Pittoni.

Dr. Tuma mi očita, da sem za vsako ceno hotel doseči v resoluciji svojo voljo, da sem bil po domače povedano trmast, in sem vsled svoje trme naravnost zavijal besede Pittonijeve. Nisem brez greha, to je gotovo, ali te bolezn, trme, se še nisem nalezal od — sodr. dr. Tume. Kar se pa tiče zavijanja besedi, torej slabe vere, ki mi jo podtika sodr. dr. Tuma, prepustim mirnim srcem sodbo udeležnikom konference in vsem onim, ki zasledujejo to polemiko. Jaz za svojo osebo imam čisto vest, govoril sem na konferenci le ono, kar je odovarjalo mojemu globokemu prepričanju, nisem pristopil k govorniški mizi nepravilne, razumeval sem takrat Pittonijev članek ravno tako, kakor ga umevam danes. Zato najodločneje zavračam očitjanje zavijanja Pittonijevih besedi od strani sodr. dr. Tume. Nočem vrniti milo za drago in lojalno predpostavljam, da se je tudi sodr. dr. Tuma svaj tako temeljito pečal s člankom Pittonijevim kakor jaz, že preden je meni zabrusil v obraz ono očitjanje. Vendar opravičeno pričakujem od njega **dokazov** za tisto očitjanje. Sodr. dr. Tuma naj bo prepričan, da ga ne mine moja hvaležnost, če me pouči, da sem se motil.

Po Pittoniju torej je vprašanje Lega samo taktično vprašanje, ne principiarno. Različno naziranje sodrugov o tej stvari ni torej noben greh proti stranki ali socialističnim principom. Tega stališča so se tudi držali ostali udeležniki debate v »Lavoratoru«, vsi so stvarno zagovarjali svoje stališče in skušali drugim dokazati njihove zmote. Vsak je predstav, pri drugem pošten namen in dobro vero. Debata se da čitati s pravim užitek in človek se nauči marsikaj iz nje.

Kultura Pittoniju ni samo simpatična, ampak celo sveta stvar, ona moralno in materialno dviga delavstvo, ona mu je neobhodno potrebni predpogoj za končno emancipacijo delavstva. Raje klerikalno kot nobeno kulturo, kliče Pittoni.

Legina sredstva, šole, knjižnice, vrtci itd., najdejo vse simpatije pri delavstvu, niti v glavo mu ne pade, da bi jih bojkotalo. A kljub temu je Lega Pittoniju antipatična, meščanstvo, ki jo ima v rokah, zlorablja njena sredstva v strankarske namene. Če že ne uspeh, **vsaj namen Lega je protisocialističen**. Dokaz: ustanavljanje Leginih zavodov pri Sv. Jakobu, v Sv. Križu, nasprotovanje proti socialističnemu predlogu, naj te zavode sprejme občina v svojo oskrbo, kakor je njena dolžnost, in naj se **Legina sredstva porabi** v korist drugih potrebnih občin. Vsled te hinavščine meščanstva, ki vodi Lega, Pittoni odreja predlogom za podporo Legi iz občinskih sredstev moralno podporo svojega glasu.

Iz taktičnih razlogov, pravi Pittoni, bi se lahko glasovalo tudi za Lega, a proletariati ima dovolj vzrokov, da se vzdrži takega glasovanja in tudi vzrokov, da glasuje proti. Danes ima Lega namen nacionalizma, proletariati se ne more pridružiti celotnemu delovanju Lega. Lega ima tudi druge grehe, med temi, da ustanavlja šole v neitalijanskih krajih. Tega predmeta se je Pittoni dotaknil le mimogrede, med tem ko je bila drugim debatarjem, posebno Tuntarju baš raznarodovalna politika Lega glavni vzrok, da so bili proti Legi.

In sedaj roko na srce sodrugi, ali zamoremo z mirno vestjo vsa ona očitjanja Pittonija in drugih proti Legi Nazionale prestaviti na slovensko v očitjanja proti Cirilmetodovi družbi? Ne!

(Dalje prih.)

Grof Khuen na Dunaju.

Bliznji razpust ogrskega parlamenta.

Dunaj, 29. januarja.

Z veliko napetostjo se je pričakovala večerajšnja avdienca grofa Khuen-Hedervarya pri cesarju. Vsa sredstva, ki jih je vlada poizkusila, da bi dobila od parlamenta brambno reformo, so se izjalovila. Militaristični krogi so postal položaj neznosen, in tudi vlad, skupne, ogrske in avstrijske se je polotila že skrajna nervoznost. Odgodili so letošnje nabore, ker hočejo asentirati rekrute že po novem zakonu, v zvišanem številu; a še vedno ne more nihče povedati, kdaj postane ta zakon res zakon.

Grof Khuen je bil dve uri pri cesarju. Oficijsko se ne poroča o njegovih avdienci nič drugega, kakor da ga je vladar izredno ljubeznivo sprejel. Oficijsko se pa vendar javlja, nekaj več. Pravijo, da so prišla na avdienci vsa neresena vprašanja v pogovor in da je dobil grof Khuen Hedervary vsa pooblastila, za katera je prošil.

Dasi niso ta pooblastila razložena, je vendar povsem nedvomno, da je ogrski ministr-

ski predsednik pooblaščen, da razpusti državni zbor. Kaj natančnejšega se izve gotovo že jutri iz Budimpešte. Parlament ima sejo in Khuen Hedervary se je udeležil prvič izza svoje bolezni. Pričakovati je, da bo pri tej priliki govoril jasno.

Razpust ogrskega državnega zbora je glede na ta položaj vsekakor neizogiben. Preprečiti bi ga mogla samo volilna reforma, katero zahteva Justhova stranka. Tega pa nikakor neče Khuen Hedervary. Njegove razloge je lahko razumeti. Blamaža bi bila res precej velika, če bi zdaj naenkrat storil, česar se je branil dve leti. Od začetka je bilo njegovo stališče to, da se brambna preosnova ne sme mešati z volilno reformo. Vlada bi bila še bolj osmešena, če bi popustila, ker je Lukač šele pred par dnevi z najresnejšim obrazom trdil, da se morajo izvršiti velikanske statistične poizvedbe in priprave, preden more vlada izdelati načrt volilnega zakona.

Smešna je pač ta trditev, ali če se smešnost preklic, postane stvar še bolj smešna. Končno pa Khuen Hedervary kljub vsemu svojemu vplivu ni tako velik gospod, da bi mogel storiti, kar bi morda rad. Zaradi volilne reforme se trese, ker se boji, da bi šla njegova »stranka dela« v pričo tega načrta lahko v franže. Vlada stranka je enotna v tem, da prinaša Khuenu na krožniku vse, kar je protiljudskega. Ali o volilni pravici bi človek s svetliko zaman iskal enotnosti v tej stranki. Treba se je le spomniti, kakšno besno agitacijo je Tisza vodil proti splošni volilni pravici, pa je vse jasno.

Volilne reforme torej ne bo. Khuen hoče pokazati svojo gospodsko moč. Ali ravno tako je gotovo, da tudi brambne reforme ne bo; zakaj Justhova stranka ne bo na noben način opustila obstrukcije.

Državni zbor bo torej nedvomno razpuščen. Tako se imajo razumeti tista obširna pooblastila, ki jih je dobil grof Khuen Hedervary. Kdaj — se danes še ne ve. Najbrže pa prej kakor se je pričakovalo.

Italijansko turška vojna.

Čudna vojna je to zares. Na bojišču samem se zgodi komaj sempatija kaj malega. Pač pa ima Italija zaradi te vojne vsak čas konflikte na drugih krajih. Tisti, o katerih se največ poroča, niso kdove kako nevarni. Zaradi preiskave »Manube« ali »Bregenca« ne bo Evropa vzplamtela. Toda preveč je že teh sporov; mnogo malih preprirov je včasih bolj nevarno kakor en sam velik.

Veliko manj kakor o italijansko-francoskih pa italijansko-avstrijskih sporih se poroča o dogodkih v Italiji sami. Ali tudi tam se godi marsikaj, in znamenja so precej resna.

Ko je izbruhnila vojna in so se kar rodili telegrami iz Italije, ki so pripovedovali o velikanskem navdušenju in bojevitim razpoloženju ljudstva, smo bili predrzni, pa smo dejali, da je to teater. Tako navdušenje se lahko fabricira, ali še lažje splahne. In to se že polagoma izpolnjuje.

V deželi je nastopila velika politična reakcija. Njena glavna znamenja so: Preganjanje socialistov, omejevanje zborovalne pravice, zatiranje tiskovne svobode. Italijanska socialistična stranka je izdala brošuro proti vojni. Če bi bil ljudski entuziazem za vojno tako velik, kakor trobi vlada po svetu, bi bila pač lahko mirno gledala, kako se razširja ta spis, kako ga ljudstvo obsoja in kako se odvrča od nepatriotičnih socialistov. Ali vlada se menda boji, da pojde narobe, da se ljudstvo ne bo odvrnilo od socialistov, ampak da bo z zadoščenjem čitalo njihovo brošuro. Sicer je ni mogel noben državni pravdnik zakonito pograbit. Pomagajo si pa s policijo. Ta ovira razdeljevanje brošure, dasi je po italijanskih zakonih kolportaza prosta; razdeljevalce zapira, v nekaterih mestih je pa kar udrla v strankine prostore in tam zaplenila, kar ji je prišlo v roke. Opravičevala se je enostavno s tem, da ima ministrski ukaz. Seveda stoji zakon nad ministrstvom.

Zanimivo je, kako se vlada boji objektivnega poročanja z bojišča. Socialistično glavno glasilo »Avanti« je imelo v Tripolitanijski svoja poročevalca. To je bil sodrug Michele Vaina. Dne 23. oktobra so doživeli Italijani pri Sarsatu nedvomen poraz. Njihove izgube so bile velike. Ali radi bi jih bili zamolčali svetu in domovini. Razposlali so na vse strani lažniva poročila, ki so imela poraz izpremeniti v zmago. Dopisnika genueškega »Lavoro« in »Giornale di Sicilia« sta pa svojima listoma sporočila resnico o izgubah. Zaraditega sta bila oba izgnana. Potem so prišli na vrsto dopisniki zunanjih listov, ki niso že prej samovoljno zapustili bojišča.

»Avantjev« dopisnik Vaina je imel pogovor z nekim generalom, ki je kritiziral vrhovno poveljništvo. Ta pogovor je poslal v Rim in »Avanti« ga je objavil. Nato je bil tudi Vaina izgnan. »Avanti« je namesto njega poslal sodruga Valoro v Tripolis, ali temu so zabranili izkrcanje. Poslanec Bissolatti se je zaraditega pritožil pri ministrskem predsedniku Giolittiju, a ta je odgovoril, da ne dobi noben poročevalce »Avantija« dovoljenja, da bi šel na bojišče.

To pove toliko, da ni treba nobenega komentarja. S

NOVICE.

* **Epidemija v črnoviški blaznici.** V črnoviški blaznici, ki ima okoli 700 bolnikov, je zbolela cela vrsta bolnikov za doslej še nepoznano boleznijo. Nekateri slučajji so bili težki. Bolniki sicer niso imeli mrzlice, pač pa je kazala bolezen znake influence. Bolezen se je zlasti javljala v močni diareji. Na srečo je bolezen pojemale prav tako naglo, kakor se je pojavila; bolniki in rekonvalescenti so si hitro opomogli. Ker so dognali, da bolezen ni nalezljiva, niso bolniki več osamljeni. Vzrok epidemije je po-

vsem neznan, gotovo pa je, da ne izvira iz pokvarjene hrane.

* **Ustreljen tihotapec.** Na avstrijsko-ruski meji pri Nowosielici na Rumunskem so našli 27. t. m. jutraj mrtvega moža, ki ga je razodevala njegova obleka za človeka iz premožnejših krogov. Mrtvec je imel srce prestreljeno. Ruska komisija je dognala, da gre za ruskega državljana, ki je hotel ponoči prekoračiti mejo v družbi avstrijskih tihotapev in ga je ruska straža ustrelila, ne da bi ga bila pozvala.

* **Draga pšenica in število zločinov.** Kriminalist Kohlrausch, profesor na vseučilišču v Königsbergu je predaval te dni v družbi za socialno reformo o socialni politiki in kazensko-pravni reformi. Med drugim je izjavil: »Ne gre le za kaznovanje, temveč tudi za pobijanje zločina. Tega cilja pa sedanje kazensko pravo ne dosega. Število prestopnikov zmerom bolj narašča: Od leta 1882. do 1909. s 316 000 na 507 000. V istem času je poskočilo število predkaznovanih prestopnikov za 203 odstotke. Kazen jih ni odvrčala od novih prestopkov. Še strašnejše je število mladostnih prestopnikov v dobi od 12 do 18 let. Leta 1882. jih je bilo kaznovanih 30 719, leta 1909 pa 49 689, torej za 62 odstotkov več. Od leta 1900 obstajajo zakoni o mladinski oskrbi in več nego 6000 mladostnih oseb sprejmejo leto za letom v svoje zavetje mladinska oskrbovališča; del teh mladostnih oseb bi zunaj oskrbovališča nedvomno zapadel kazni. Pri vsem tem narašča število predkaznovanih prestopnikov; v času od 1889 do 1909 je poskočilo za 60 odstotkov. Nedvomno bi na te razmere socialno-politične odredbe neznansko vplivale. Boljša stanovanjska politika bi manjšala število npravnostnih prestopkov in scenitev živil bi zmanjšala število tatvin. Zveza med žitnimi cenami in kriminalnostjo, ki jo mnogi taje, je nedvomno dokazana. Pocenitev živil bi tedaj nedvomno zmanjšala število zločinov. Ampak meščanske stranke se vzlic temu na vso moč upirajo odpravi odušerških carin na živila. V nadaljnjih izvajanjih je profesor Kohlrausch tudi dokazal, da poganjajo zločini večinoma iz nevdružnega sedanjega gospodarskega reda; kdor hoče ljudstvo povzdigniti na kriminalno čistost, mora nastopiti za uvedbo socialističnega družabnega reda!

* **Smrtna nezgoda skijača.** Uradnik Anton Wodynka iz Kapfenberga na Zgornjem Štajerskem je šel 21. t. m. s smučmi na bližnjo goro. Pri tem je bil padel tako nesrečno, da si je s palico predrl trebuh in čreva. Rešilno moštvo ga je prineslo v kapfenbersko bolnico, odkoder so ga na njegovo željo prepeljali v graško bolnico. Dasi so ga takoj operirali, je nesrečnej drugi dan umrl.

* **Kdo sne največ krompirja?** Po Fleuryjevi statistiki rodi zemlja vsako leto poldrugo milijardo hektolitrov krompirja, ki se ves porabi. Kar se tiče porabe krompirja načeluje daleč spredaj Irski; na Irskem sne vsaka oseba na leto povprečno 1467 funtov krompirja ali okroglo pol kilograma na dan. Irski sledi Nemec s 1301 funti. Zračunali so, da Nemčija sama porabi četrtno vsega krompirjevega letnega pridelka. Ostanek se porazdeli na posamezne dežele takole: Nizozemska porabi za osebo 840, Švica in Norveška 740, Francoska 700, Avstrijska 663, Kanada 660, Anglija 238 in Italija 48 funtov krompirja.

* **Kometi leta 1911.** Lansko leto so odkrili astronomi osem kometov, med temi jih je nekaj, ki se vračajo v rednih presledkih, kakor n. pr. komet Borelly. Odkrili pa so tudi popolnoma nove dotlej nepoznane svetovne romarje, med njimi svetli komet Brooks, ki se je začetkom jeseni dobro videl. Vendar pa je njegova svetloba naglo pojemale in ko je prišel na južno obzorje, smo o njem prav malo slišali. Proti koncu leta je bil za opazovalca tako majhen, da ga na južni zemeljski polobli niso več mogli ozreti s prostim očesom. In zdaj je zopet odpotoval tako daleč v svetovni prostor, da ga astronomi vidijo samo še z dobrimi daljnogledi. Tudi začetkom jeseni od Beljavskega odkriti komet v Rusiji je bil dolgo neviden za prosto oko. Komet Borelly in Chaumasse sta trajno romala v veliki oddaljenosti od zemlje in sta se tako slabo slabo svetila, da so ju opazili samo zvezdogleddi z daljnogledi. Od začetka septembra se vrača komet Borelly zopet v svetovni prostor, komet Chaumasse pa se bliža zemlji. V bližnjih dneh doseže Chaumasse svojo najmanjšo oddaljenost od zemlje, ki pa je še vedno tako velika, da ga ne bomo videli s prostim očesom.

Angleški častnik o boju za Tripolitanijsko.

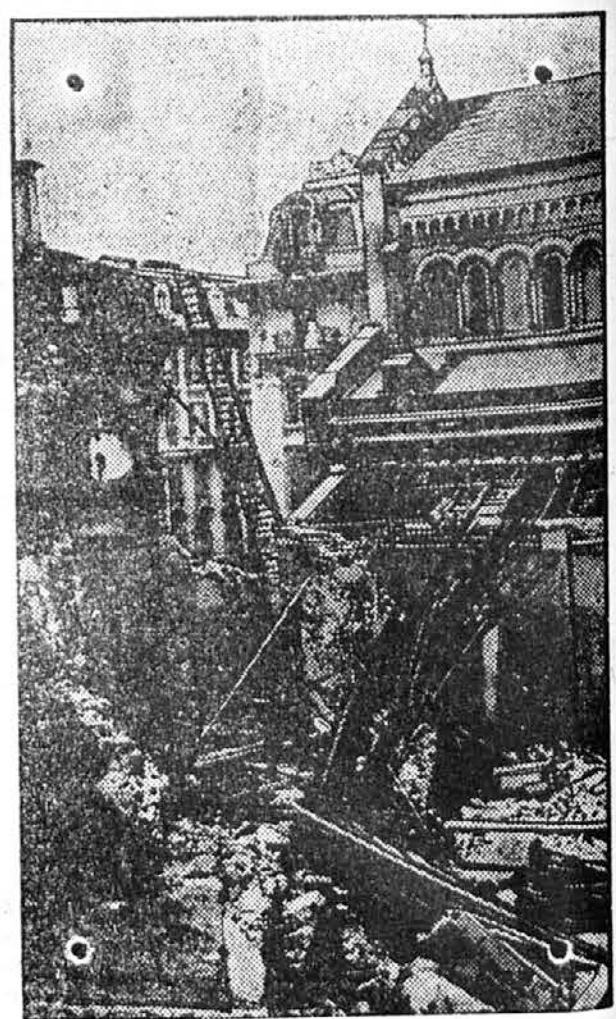
Dne 25. t. m. zvečer je dospel na Dunaj angleški poročnik Pavel Montague, ki je na potu v Carigrad. Pavel Montague je bil pred izbruhom italijansko-turške vojne inštrukcijski častnik v Tripolisu, kjer je bival več let in torej dobro pozna ondote razmere. Nadalje je bil Pavel Montague prvi, ki je opozoril javnost na italijanska grozodejstva v Tripolisu.

Dunajska »Zeit« je poslala enega svojih urednikov, da vpraša Montaguea o namenu njegovega potovanja in o tripolitanski vojni. V naslednjem podajamo najvažnejše točke razgovora med Montagueom in urednikom lista »Zeit«.

Poročnik Montague je takoj priznal, da je njegovo potovanje iz Londona v Carigrad velikega političnega pomena in poluradnega značaja. Podal bo turški vladi temeljito poročilo o italijanskih grozodejstvih, ki jih predloži potem turška vlada vevlastim in bodo za Italijo baje jako usodne. Nadalje je dejal Montague, da predloži turški vladi jasne predloge, ki najbrž privedo do odločilnih korakov.

Z ozirom na poročilo angleških častnikov o grozodejstvih italijanske vojske je Montague pripovedoval: »Sleherina beseda je resnična. Skupno izdelana poročila pripovedujejo skoro izključno o dogodkih, ki so jih gospodje sami videli in so jih z največjo natančnostjo objavili.«

O možnosti skorajšnjega miru med Italijo in Turčijo in navidezno zelo ugodnem položaju

Cerkev San Stefano v Genovi

ki se je pred kratkim podrla; ob katastrofi je bilo uničenih mnogo starih umotvorov, med drugimi slavna altarska slika Rafaelovega učenca Giulija Romana: Kamenanje sv. Stefana.

za Italijo podal Montague nasl. zanimivo in senz. izjavo: »Nikdar se Italijanom ne posreči, da se ustanove v notranjosti Tripolisa in popolnoma izključeno je, da Turki kdaj sklenejo zase kolikšak neugoden mir. Ne Turki, ampak Italijani poprosijo za mir. To so povzročila ravno italijanska grozodejstva začetkom vojne. Usmrčenje na stotine arabskih žen so Arabce tako brezmejno razburila in razbesnila, da se nikoli in nikdar ne udajo. Čeprav bi bila Turčija iz notranjopolitičnih razlogov naklonjena miru, tedaj se vendar ne bo drznila skleniti tega miru brez pritrditve Arabcev. Ako bi to storila, tedaj bi bil prišel konec turške države in kjerkoli prebivajo Arabci, bi se dvignili proti Turkom in jih smatrali za svoje sovražnike. Italijanska poročila, da se bore Arabci le prisiljeni, so neresnična. Nasprotno, ravno Arabci so tisti, ki kakor blazni planejo v boj in potegnejo za sabo ter razvnamejo s svojim burnim fanatizmom turške vojake. Pač pa italijanski vojaki v bitki popolnoma odpovedo in so povsem korumpirani.«

Urednik je nato vprašal: »Dobro Vam je znano, da italijanska vlada naglo dementira sleherno turško poročilo in predvsem taje, da bi turški vojaki tupatam uplenili italijanske puške in vojne potreščine.«

Montague je odločno odgovoril: »Ako dementira to, laže. Iz lastne skušnje lahko zatrdim, da ima približno vsak drugi Arabec na bojišču puško, ki je bila odvzeta Italijanom.«

Koncem razgovora je zagotovil poročnik Montague še enkrat: Italijani nikdar ne dobe Tripolisa in nikdar ne sklenejo miru, ki se vjema z njihovimi željami. Vedno več Arabcev vre v Tripolisu skupaj in za vsakega poznavatelja razmer je smešno razpravljati o možnosti udaje teh razljučenih arabskih rodov.«

Ljubljana in Kranjsko.

— **Nova volitev deželnega poslanca** iz volilnega okraja kmetskih občin v volilnem okraju Crnomelj-J. Metlika na mesto odstopivšega poslanca Fr. pl. Sukljeja se boče vršila dne 14. marca 1912 v postavno določenih volilnih okrajih. Natančnejše odredbe o kraju in uri, ob kateri se konča oddajanje glasov, bodo obsežale izkaznice, ki se dostavijo volilcem.

— **Z novo fehtarijo starega sistema** roma nekakšen »Kirchenbauverein« iz nižjeavstrijskega gnezda Stockern okrog. Tudi po naših krajih razpošilja svoje okrožnice in mlo stoka za podpore. Ali tu ne gre le za to, da sega po božnost preko svojih moči, da zida občina v verskem zanosu prerazkošno cerkev, za katero nima sredstev, pa tudi ne potrebe, ampak za špekulacijo gre, za podjetje, ki ga hoče nekoliko zvijačnih ljudij ustanoviti na tuje stroške. Če hoče kakšna občina imeti cerkev, naj si jo zida; ampak zida naj jo tako, kakršno potrebuje njeno prebivalstvo in zida naj jo iz svojega žepa. Da pa obira kakšna vas, kjer hoče par mogotcev imeti palačo v obliki cerkve, ves svet, ne za svojo potrebo, temveč za luksuz in za — kupčijo, je pa vendar že več kakor nedopustno. Da gre res za kupčijo, pa priznava fehtarska okrožnica nehote sama, ko pripoveduje, da ima Stockern kaj ugodne železniške zveze in da ima cerkev zaradi tega postati »ein Gnadenort« — romarska cerkev. Gospodje vsekakor napredujejo. Včasih se je moral zgoditi kakšen čudež, angeli so morali prinesiti kakšno sliko, prikazati se je morala Marija ali kaj podobnega, da se je tam zgradila romarska cerkev. Zdaj zadostujejo ugodne železniške zveze. Kajpada, v enem kraju se delajo tujske kupčije, ker so tam hribi, v drugem pa za to, ker imajo lepo jezero. Hribi in jezera se ne morejo prenašati, ali tudi romanje kaj odvzame. In da bodo stockernski birti in stockernski popi lahko delali kšefte, naj jim znaša vsa država denar na kup za romarsko cerkev! Pa kako znajo pobožni zvitopecpi uteleljavati svojo fehtarijo. »Ker je Jezus iz ljubljane do ljudi noč in dan v tabernaklu, potrebuje dostojno in zdravo cerkev!« Gospodom ne pride niti na misel, kako ponižujejo s tem jezuitizmom svojega boga. Pa pripovedujejo, da je bil tam že Lueger pri maši, kakor da bi bilo to kaj posebnega in kakšno priporočilo!

Zdi se nam, da ima naše prebivalstvo dovolj svojih, veliko nujnejših potreb in vsakega krajcarja bi bilo škoda za take v pobožni plašč hinavsko zavite spekulativne namene.

— **Proketo klavirno izjavo** objavila večerajšnji »Slovenski Narod«. Glasi se takole: »Na podlagi pojasnil, katera nama je podal gospod deželni glavar dr. Ivan Šušteršič, sva se prepričala, da sta se nahajala on in deželnozborska večina S. L. S. ob priliki sprejetja predloga verifikacijskega odseka v seji z dne 25. januarja v popolni dobri veri glede obsega obljube, dane narodno-napredni stranki v ustavnem odseku iz leta 1908. — Spričo tem pojasnilom odpade torej kot povsem neutemeljeno očitjanje, da bi se bilo v deželnozborski seji z dne 25. januarja od strani S. L. S. vedoma in hotoma prelomilo katerokoli obljubo ali pa celo častno besedo njenega načelnika in deželnega glavarja gosp. dr. Ivana Šušteršiča. Pravno preprečanje narodno-napredne deželnozborske delegacije, da pomenja neverifikacija ljubljanskih poslancev gg. Reiserja in Ribnikarja absolutno protizakonitost, ostane seveda s to izjavo nedotaknjeno. — V Ljubljani, dne 29. januarja 1912. — Dr. Ivan Tavčar, Dr. Karel Triller. — To izjavo je napovedal večerajšnji »Slovenec«. Torej ni bila popolnoma prostovoljna. In »Slovenec« jo je napovedal brez svojega navadnega ropotanja; torej je bilo klerikalcem na tem, da se afera čim mogoče na tihem spravi v kraj. Zadeva je bila očitno neprijetna na obe strani in iz te neriprijetnosti se je porodila izjava, katere živ krst ne razume. Zato gre, če so klerikalci dali svojo besedo in jo prelomili, ali ne. Kako pa morejo Tavčar in Triller dajati klerikalcem izpričevalo, da so delali v dobri veri? V čem naj obstoja ta dobra vera? Če Tavčar in Triller to vesta, naj bi vendar povedala, kaj ju je tako temeljito poučilo. Saj si pač lahko mislita, da dvojce osivelih mož ne dela ravno najmenitnejše figure s tako izjavo.

— **Iz dr. Šušteršičeve ere pri deželni odboru.** Se ni preteklo 14 dni, odkar je zasedel glavarjev stol dr. Šušteršič, že je dal čutili deželnemu uradništvu in slugam svojo advokatsko in klerikalno pest. Dočim je prejšnji glavar pl. Suklje upeljal pri deželni odboru uradne ure od 8. do 2., je dr. Šušteršič v kompaniji s svetnikom Zamido odredil, da imajo uradniki zdaj hoditi notri od 8. do 12. in od 2. do 6. Tako je dr. Šušteršič pokazal in dokazal, da je ostal je zvest svojim nesocialnim načelom napram odvisnim uradnikom, drugič pa tudi to, da izrablja fizične in dušne moči deželnih uslužbencev celo v 20. stoletju kot kak star zakrknjen birokrat ali pa navaden pa preoblečen in lakomen — advokat! Ni ga urada v celi državi, ki bi imel danes v mestu še uradne ure od 8. do 12. in od 2. do 6.

— **Ribnikarjevim sanjskim bukvicam** ali vsakdanjemu dolgčasju njegove po števili in po pameti omejene družinice, ni nedostopna nobena oslarija pod božjim solncem. One dni se je zaletelo to časnikarsko revše v Silvestrovo priredbo naših nemških sodrugov. »Dnevovci« so res veliki otročaji. Če se na narodnjakarskih priredbah nemškutari, je »Dan« gluh kakor riba in nem kakor trapist; če pa na priredbi naših nemških sodrugov kak »Dnevovec« zasliši slovensko govorico, ne more tega prebotoiti njegovo v Nemko zaljubljeno srce in zabavlja po notah. Fantom je želeli več dostojnosti in več pameti!

— **Iz učiteljskih krogov.** V 3. števil. »Učit. Tovarša« sem čital med izjavo francoskih učiteljev tudi sledeče: »Ljubimo delavski razred, ki s svojim osornim nastopom straši šleve: mi trpimo, kakor delavski razred, pridružujemo se mu zoper skupnega sovražnika. Če je učiteljska obleka bolj meščanska od delavske obleke, so žepi drug drugega vredni, da se med seboj pobratijo. Na barikade! Na eni strani strahopetci, ki so prišli do denarja, in dostojanstveniki, zaščitniki in stražarji kapitalističnega razreda, na drugi strani delavci, šolski berači, izkoriščanci, ki so uverjeni, da je osvoboditev delavcev delo delavskega razreda samega«.

Res, to je velepomembna izjava, katera prihaja od značajnega svobodnega in naprednega učiteljstva. Kdaj bomo pa čitali slično izjavo slovenskega učiteljstva? Se ne tako kmalu, dasi smo na enak način izkoriščani kakor delavstvo gmotno in politično, bodisi od klerikalcev ali naprednjakov. Koliko pa je slovenskih učiteljev, ki v resnici ljubijo delavski razred? Vzrok temu je prevelika komodnost učiteljstva, ki ne zasleduje stopinj navideznemu učiteljstvu naklonjenih »ljudskih« zastopnikov. Učiteljstvo, posebno pa Kranjsko, bi moralo biti že v tem popolnoma prepričano iz svoje lastne izkušnje kako zaščitniki učiteljstva so takozvani, toda le na papirju, »liberalci«; nadalje od zadnjega državnobzorskega zasedanja, ko so ravno isti se zavzemali za zvišanje plač učiteljstvu, proti katerim učiteljstvo ob državnobzorskih volitvah najstrastneje agitira in se goni za »liberalne« kandidate. Mlodočeški klub, v katerem sedi ljubljanski poslanec dr. Ravnihar in katerega »Slov. Narod« povzdiguje v deveta nebesa, je bil prvi proti regulaciji učiteljskih plač. Tu bi moral še tako fanatično liberalen učitelj spoznati naklonjenost »liberalnih poslancev, za katere se učiteljstvo z vso vnetost peha. Učiteljstvo se mora priklopiti resničnim prijateljem šole in učiteljev, pridružiti se mora stradalajočemu in zatiranemu sloju — ta sloj je delavski v okrilju socialne demokratične stranke. Ta stranka je edino odkritosrčna, ki ne pozna klečplazstva in hinavstva, ampak energično in neustrašeno brani delavske interese in v taki stranki je prostora za značajne ljudi.

Z vstopom učiteljstva v socialno demokratično stranko, bi izostale premnoge učiteljske napake, v katerih živi sedaj le na škodo vsemu učiteljskemu stanu. Delavec z delavcem, to bi morala biti parola vsakega treznomislečega učitelja, naprednjaške in klerikalne gonje proti stranki pa kratkomočno odbijati s fakti. S tem, da vstopi učitelj v socialno demokratično stranko, ne bo popolnoma nič škodil svojemu, od »Lepe naše domovine« obdanemu narodu, ampak celo koristil, ker se bi

bojeval proti onim, ki izjemajo narod v svoje strankarske in osebne namene. Na ta način bi se šele odzval svojemu poklicu, ker bi s tem napravil plemenito delo svojemu stanu in sploh človeški družbi.

Pripoznamo, da slovensko učiteljstvo v svoji celoti ni še zrelo za ta korak, ker mu v prvi vrsti manjka energije, nasprotno pa ga preveč obvladuje politična lenoba, ker si ne da časa, da bi se natančneje poglobilo in prešturalo s svojim lastnim razumom ideje delavske stranke. Z lastno voljo in z vsakdanjimi izkušnjami se da vse odpraviti in doseči.

Toliko na kratko o izjavi francoskega učiteljstva, da se spoznamo v kakem razmerju se nahaja slovensko učiteljstvo napram francoskemu in kaj mu je storiti, da doseže isto, kar že poseduje francosko učiteljstvo.

— **Plesni venček v Sp. Šiški.** Splošno strokovno in pravovarstveno društvo železničarjev priredi v četrtek 1. februarja zvečer v vseh gostilniških prostorih g. Reberšaka (pri Anžoku) plesni venček. Poleg plesa je na bogatem sporedu tudi šaljiva pošta, koriandoli itd. Vstopnina znaša za osebo 30 vinarjev za osebo. Ker je čisti dobiček namenjen tiskovnemu skladu »Zarje«, se preplačla hvaležno sprejemajo in je želeži, da se sodrugi te priredbe udeležijo v kar največjem številu.

— **Elektrokineematograf »Ideal«.** Spored za torek, dne 30., sredo 31. januarja in četrtek 1. februarja 1912: Popoldanski spored: »Tripolis« (Veleznarjevi naravnih posnetek z bojišča) »Zbujena ljubezen« (Kolorirana komedija) »Zahtevamo kosilo« (Komično) »Zadnja kaplja vode« (Krasna drama) »Sestane gospoda Liebreicha« (Zelo komično) Večerni spored: »Tripolis« (Vojni posnetki) »Življensko veselje« (Senzacionalna tragedija v 2 dejanjih s svetovnoznano plesalko Mlle. Polaire v glavni vlogi.)

— **Umrli so v Ljubljani:** Ana grofica Chorinsky, Bethovnova ulica 3; Frančiška Hartman, mesarjeva soproga, 31 let, Hradeckega vas; Ivan Rojanec, delavec v p., 82 let, Radeckega cesta 11; Ana Japelj, posestniška hči, 1 leto, Črna vas 18; Vinko Širnki, zasebnik, 70 let.

— **Ljubljanski šahovski klub** ima svoj ustanovni občni zbor, ki se 26. t. m. vsled nastalih zaprek ni mogel vršiti, prihodnjo sredo 31. t. m. ob 8. zvečer v salonu restavracije »Pri starem Rimljanu« na Rimske cesti 4. Vsi prijatelji šaha se vabijo k zanesljivi udeležbi.

— **Predpustno veselico** priredi železničarji na svečnico, dne 2. februarja 1912 v gostilniških prostorih gospe Indihar v Rakovci pri Kranju. Spored: Godba, koriandoli korzo, šaljiva pošta, ples, maskarada, šaljivi govori itd. Začetek točno ob 1. uri popoldan. Vstopnina 40 vin. Dame proste. Ker je čisti dobiček namenjen za dobrodelne namene se preplačla hvaležno sprejemajo. Na obilni obisk najvjudneje vabi odbor.

— **Poskušen samomor.** Včeraj zjutraj se je v svojem stanovanju na Rimske cesti št. 24 zabodla s škarijami v levo stran lehti Klara Lomberger, samska komptoristinja, rojena 1876 v Železni kapli, pristojna v Kranj. Vzrok poskušene samomora so bile slabe gnotne razmere. Prepeljali so jo z rešilnim vozom v deželno bolnišnico.

— **Občinske volitve na Rakeku.** Klerikalcem ni po volji, da smo povzročili razveljavljanje dosedanjega volilnega postopanja, in zdaj zabavljajo, da se kar kadi. Volilne sleparije, ki so jih uganjali, so bile tako kričeve, da glavarstvu ni preostajalo drugega. Da Beričiču in kaplanu preložitve ni všeč, je precej verjetno, zakaj s preložitvijo volitev je obrezuspešno in uničeno vse njiju skrivnostno »delovanje«. V temnih nočeh sta obredla vse bajte in še spanja nista privoščila ljudem, strašče jih s »preganjanjem vero«. Da jim naši kandidati niso po godu radi verujemo, ker kandidatov nismo izbirali po klerikalnih simpatijah, temveč po zaupanju, ki ga živjajo med nami. Bolj prijatelji kakor delavski kandidati bi jim bili delavski glasovi, zato so hodili okolo delavskih volilcev kakor mačka okolo vroče kaše; seveda so se pri tem prav temeljito opekli, ker delavci dobro poznajo klerikalne volkove v ovčjih kožuhih. Videč, da z delavskimi glasovi ne bo nič, so si izmislili drugo pot: začeli so kričati, da smo — sovražniki kmeta. Toda tudi ta je bila predebela, zakaj vsak otrok pri nas ve, da ga v čeli rakovski občini ni človeka, ki bi pšenico prodal, in je vsak vesel, če jo za lastno rabo pri dela. Naši kmetje morajo prav tako moko kupovati, kakor delavci, prav tako morajo hoditi na dnino, kakor delavci, vsled tega tudi klerikalna namera, da nas razdvoje, ne bo uspela. Klerikalci so se že s sestavo svoje kandidatne liste nesmrtno osmesili; naj omenjamo le uskok Klemenca, ali pa Beričiča, ki ga niti klerikalni volilci ne bodo volili, kakor sami govore naokolo. Beričič res ni zavidanja vreden; toliko se je potil in trudil za klerikalce, zdaj pa njegovi lastni somišljeniki izjavljajo, da raje volijo hudiča nego njega.

— **St. Peter na Krasu.** Na pritožbo naših sodrugov je deželna vlada razveljavila občinske volitve zaradi nezasišanih sleparij, ki so jih uganjali klerikalci. To pot bo treba gledati tem ljudem še bolj na prste!

— **Izid volitev v obrtno sodišče.** V skupini volebortni je bilo pri nedeljskih volitvah oddanih 877 glasov in znaša absolutna večina 439 glasov. Socialno-demokratični kandidati so dobili 360, klerikalci 420 in liberalci 96 glasov. Potrebna je torej ožja volitev med socialnimi in klerikalci. — V skupini male obrti je bilo oddanih 541 glasov in znaša absolutna večina 278 glasov. Socialno-demokratična lista je dobila 271, liberalna 162 in klerikalna 102 glasova. Potrebna je torej ožja volitev med socialno-demokratičnimi in liberalnimi kandidati. — V skupini trgovskih uslužbencev je bilo oddanih 177 veljavnih glasov in so bili izvoljeni kandidati trgovskega društva »Merkur« s 165 glasovi.

— **Prevoz avstrijskega prometnega parnika.** Iz Rio de Janeiro je dne 28. t. m. dospela brzobjavka, da je v tamošnje pristanišče srečno priplul avstrijski prometni brzoparnik »Martha Washington«. Parnik je dne 11. januarja zapu-

stil pristanišče v Trstu, 19. januarja Tenerifo; rabil je torej za čisto oceansko vožnjo samo 9 dni od kanarskih otokov do Brazilije. To je najkrajša doba izmed vseh dosedanjih poizkusov. Vožnje so se udeležili odlični gostje južnoameriškega kontinenta, veliko turistov za Barcelono in kanarske otoke, veliko potnikov drugega razreda in kakih 500 potnikov III. razreda. Brzoparnik »Martha Washington« je na tej vožnji prvič v voznem redu za leto 1912 obiskal nove medpostaje Neapelj, Barcelona in Tenerifa, katere bodo v prihodnje obiskovali vsi večji parniki »Austro Amerikane«. S tem si je parobrodno društvo povečalo vožno mrežo in pridobilo najzanimivejša in pomembna pristanišča sredozemskega morja. Prihodnjič odpluje brzoparnik »Martha Washington«, kateri je v resnici zelo lep in velik, dne 7. marca t. l. Zanimali se bodo za to mogoče oni, ki nameravajo ostaviti čez zimo Evropo in jadrati v solnčne dežele sredozemskega morja ter poiskati razvedrila v enakomernem podnebnju kanarskih otokov. Natančnejša pojasnila kakor tudi naročila prostorov daje in sprejema Simon Kmetetz v Ljubljani, Kolodvorska ulica 26.

Štajersko.

— **Plesni venček priredi v Zidanem mostu** v nedeljo 4. februarja »Splošno pravovarstveno društvo železničarjev«, v prostorih gospoda Moserja. Vstopnina 40 vin. za osebo. Igra do-jača godba na lok. Oseba vabila se ne bodo azpošijala m se vsi vjudno vabijo na obilen obisk.

— **Ljubezen do bližnjega.** Iz Trbovelj nam poročajo: Delavci cementne tovarne v Trbov-
ljah so bili prejšnje čase, ko so postali stari, od dela izmučeni, pohabljeni in vsled tega za delo nezmožni, nakazani na milost drugih ljudi. Kolikor časa so bili zdravi in močni, so garali za trboveljsko družbo in ko so postali stari, so jih pod vodstvom ravnatelja Krausa neumljeno vrgli na cesto. Pri neverjetno slabem zaslužku jim ni bilo mogoče prihraniti, kaj za stare dni in tako so bili izročeni nemili usodi. Sodrug Sitter je kot tajnik rudarske Unije vedno z vso vneto deloval na to, da bi ti trpini postali deželni starostnega zavarovanja pri bratovski skladnici ali pa da bi se ustanovil poseben podporni sklad za stare, izmučene, pohabljene in onemogle delavce. Revirni urad klerikalne je odklonil sprejem delavcev cementne tovarne v bratovski skladnici. Na to je bilo delavstvo nakazano na lastno pomoč. Pri tovarniški bolniški blagajni se je nakupila lepa svota denarja zagadelj, da je ravnatelj Kraus vedno gledal na to, da se je delavcem v slučaju boleznih bolniščina zabranila; pač pa je hotel imeti Kraus, ki je odpotoval iz Trbovelj, od bolniške blagajne večjo svoto denarja kot renumera-cijo za svojo »veliko zaslug« pri bolniški blagajni. »Velika zaslug« ravnatelja tiči v tem, ker delavci bolniščine niso dobivali. Ko je sodrug Sitter videl, da se nahaja pri bolniški blagajni velika svota denarja, od katere bi delavci seveda nikdar ničesar ne imeli, jim je svetoval, da ustanove podporni sklad za stare delavce. Na občnem zboru leta 1908. se je pod ravnateljem Puschom v navzočnosti sodruga Sitterja sklenilo, ustanoviti sklad za starostno oskrbo. V to svrhu se je vzel od bolniško blagajniškega sklada znesek 30.000 kron, katera svota še uporablja za podporo starih delavcev. V ta sklad še do danes ni vplačal nihče izmed delavcev niti vinarja, pač pa uživajo že stari, za delo nesposobni delavci 15 do 30 K mesečne podpore. Sedaj je prišel neki klerikalni ključavničar iz Ljubljane, Certan Franc po imenu, ki preganja poštene stare delavce v tovarni in zabavlja čez. sodruga Sitterja, češ da je on kriv, da dobivajo ti delavci podporo. Kakor klerikalci po navadi, tako izkazuje tudi Certan svojo krščansko ljubezen do bližnjega. Radovedni smo, če se bo Certan od svojega zaslužka toliko prihranil, da bo imel na stare dni dovolj za življenje. Kakor vse kaže, je gotovo, da bo na pomanjkanju trpel, ker ga že danes gostilničarji rubijo za zapitek.

— **Goriška deželna konferenca.** Kakor nam brzobjavljajo iz Gorice, se je deželna konferenca, ki je bila napovedana za petek, 2. februarja, odgodila in bo v nedeljo, dne 4. februarja t. l.

Goriško.

— **Deželna organizacija** pozivlja vse zaupnike in organizacije, ki so prevzele v prodajo razglednice in znamke, da odračunijo sprejete zneske ter pošljejo račun deželni organizaciji v Gorici. Obenem je izkazati stanje zaloge. Pozivljejo se krajne organizacije in posebno konzumna društva, da naročajo strankarske vžigalice, katere je založila ista deželna organizacija. Vsega skupaj je morala naročiti 100 zabojev ter je od marca meseca 1910. do konca leta 1911. prodala šele 32 zabojev, in sicer so vzele organizacije, oziroma konzumna društva v Dobravljah 2 zaboja, Hrastnik 1, Idrija 3, Jesenice 2, Ljubljana 10, Nabežina 3, Podgora 1, Pulj 1, Sv. Lucija 1, Trbovlje 2, ves Trst 1, Solkan 1, Zagorje 2, Gorica 2. Iz teh naročil je razvidna vsa malobrižnost sodrugov za strankarska podjetja. Po vsem Slovenskem bi se pač moralo zlahka prodati vsaj v dveh letih 100 zabojev. Deželna organizacija v Gorici je naročila vžigalice v svrhu, da si opomore, na kar bi po prodaji prvih 100 zabojev odstopila podjetje izvrševalnemu odboru stranke v Ljubljani, s kvocijo vred, ki znaša 300 kron. Strankarska organizacija bi prejela, ako bi napravila v prodajo vsako leto 100 zabojev nekaj nad 2000 K čistega dohodka. To je znesek, katerega bi sodrugi nabrali brez vseh žrtv za strankarsko centralo. Pri malomarnosti, katera vlada sedaj, bi moralo celo podjetje ostati v Gorici še cela 4 leta! Razglednic in znamk založilo se je po 20.000 kosov, od tega izven Gorice nismo prejeli niti enega obračuna in skoraj ne vinarja plačila. Dežel. organizacija goriška pričakuje, da se organizacije, društva in posamezni zaupniki odzvo v najkrajšem času.

— **Tolminski okrajni šolski svet** je dovolil oženjenemu učiteljstvu za leto 1912 10.000 K

podpore, goriški 6000 K in sežanski le 4000 K podpore. Torej tolminski okraj, ki je najbolj obremenjen s šolskimi dokladami, je dovolil največ podpore. Tu se razvidi, kakšna različna mnenja obvladujejo ljudi pri okr. šolskih svetih napram stradalajočemu učiteljstvu. Vsak oženjen učitelj v sežanskem okraju je moral izpolniti vprašalno polo, katera je obsegala vsa mogoča vprašanja in najglavnejše vprašanje pa je izostalo, namreč: koliko dolga ima na vratu ondotni učitelj? Na podlagi teh vprašalnih pol bodo milostno in nemilostno podeljevali podpore. Upamo pa, da se ne bodo ozirali na politično mišljenje učiteljstva, kakor je njih navada. Učiteljstvo, posebno pa sežansko si ne bode dosti na boljšem, ker bo povprečno vsak dobil le kakih 130 K. Tisti, ki se bavijo s kakim postransko plačanim opravilom (z orgljanjem, obč. tajništvom itd.) in tisti, ki jim ni narava podelila otrok, bodo bržkone izvzeti od te podpore. — Tako se godi učiteljstvu na Goriškem v XX. stoletju!

— **Novi semenj v Sv. Križu na Vipavskem** bo v ponedeljek, dne 5. februarja.

— **Smrt na železniškem tiru.** V Gorici se je na tiru nenadoma zgrudil čuvaj Alojz Zlobec in obležal nezavesten. Čez deset minut je bil mrtev. Železnični zdravnik dr. Dereani je ugotovil, da je umrl Zlobec za srčno kapjo; Zlobec je bil že dvanaesto uro v službi.

Istra.

— **Utopljenka.** V Barkovljah je opazil 24. t. m. ribič na morju žensko truplo ter ga spravil na suho. Utopljenka je bila že močno trohnela in je imela pri sebi delavsko knjižico na ime Antonije Pregel, stare 43 let, iz Vipave. Ker je bila utopljena od julija l. l. brezposelna, je šla najbrž vsled bede prostovoljno v smrt.

Trst.

— **Krumirstvo in N. D. O.** Pijanec se ne more tako hitro odvaditi svoje navade. Pije in pije tako dolgo, dokler more. Kadar mu začne zviniti v farni cerkvi, se šele loči od svojega ljubljenege kozarca. Ravno tako je z N. D. O. Tudi ona se ne more posloviti z lahkim srcem od krumirstva. Rada bi umrla, a ne more. Zadržuje jo prirojeno krumirstvo. Še premalo škode je napravila delavstvu; še premalo hlapčevala delodajalcem. Še bi hotela stati v njih službi, da bi jim vsaj za nekaj kilometrov zamogla podaljšati življenje. Krumirila si in krumirila bo tako smo mi delali že ob njenem porodu. In res je bil to njen življenjski cilj. Da je svojo nalogo tudi vestno in z veliko vneto izvrševala, to je pribrato. Bila je zmerom zvesta služabnica gospodova. Danes pa stoji ob odprti jami. In zlezla bi takoj vanjo, ko bi ne imela omenjenega priraščeno navado na svojem telesu. Boji se namreč silno, da bi z njenim zatonom krumirstvo ne izumrlo. To bi znalo škodovati buržvaziji v »Narodnem domu«. Zato je slovo silno težko. Posebno sedaj, za božjo voljo, ko se spet neka stavka pripravlja v »rdečarskih« vrstah, bi ne bilo umestno, ko bi zapustila svet. Socialistični zidarji bodo baje stavkali, naša skupina je sicer majhna, šteje samo 30 članov, a vendar imamo na podlagi naše pridnosti že 400 krumirjev pripravljenih — je rekel odbornik N. D. O. in zidarske skupine. Torej, počakajmo z pogrebom še nekaj časa, da izvršimo to koristno delo v prilog delodajalcev, potem se podajmo na pot proti pokopališču mimo »Narodnega doma«, kjer bo visela zastava. V vsem tem pa se bojijo, da ne bodo mogli izvršiti tega tolovajstva. Članstvo namreč dan za dnevom odpada. Na eni strani podira organizacijo opozicija, na drugi pa veliki dolgovi. Upniki stoje zmerom pred durmi. Kakor vidimo ne bo pomagala nobena smola več. Par tednov mogoče še, pa bo zazvonilo k pogrebu. Pa saj smo znali, da pride do tega. Člani so vendar zasledili, kar smo mi že davno napovedovali. Takrat vse nič ni pomagalo; šli so proti nam z demagogijo v boj, kakor volkovi. Sedaj pa je konec vsega tega demagostva. Vsi so poparjeni kakor milinci in sram jih je N. D. O. In vendar je resničen stavek: Kdor se povišuje bo ponižan.

— **Nezgoda.** Pri delih za polaganje vodovodnih cev pri Sv. Križu se je prehitro razletela mina. Dva delavca, ki sta bila blizu, je pokopalo odlomljeno kamenje. Odpeljali so ju v bolnico, vendar ni upanja, da bi okrevala.

Vestnik organizacij.

Strankine znake ima v zalogi strankin blagajnik dr. J. Tomšič. Dobe se vsak večer od 6. do 7. v društvenih prostorih v Šelenburgovi ulici št. 6. Vsak znak stane 50 v.

Škofjeljska »Vzajemnost« priredi svoj mesečni sestanek v nedeljo dne 4. februarja ob 3. popoldne v gostilni Ottona Guzelja (po domače pri Špelci). Vsi člani naj prinese seboj članske knjižice. Od 1. februarja se bodo dobivali društveni znaki pri sodr. Francu Tonji ali pa pri sodr. Juriju Jenkotu.

Delavsko gibanje.

— **Rudarska stavka v Bosni.** V Kreki je ravnateljstvo ondotnega državnega rudnika 18. t. m. nenadoma odpustilo osem rudarjev, ne da bi ti o navedo o vzroke. Dne 22. t. m. je odpovedalo ravnateljstvo delo še devetemu delavcu, ki je zaupnik rudarske organizacije. Na to podjetniško samla tnost so odgovorili rudarji s solidarnostno stavko. Vsega skup stavka nad 600 rudarjev. Stavkajoči so poslali deputacijo k okrožni oblasti, ki je izjavila, da delavci ne gredo prej na delo, dokler ravnateljstvo odpuščenih delavcev ne sprejme zopet na delo. Nadalje so predložili rudarji še druge zahteve, da se jim ugodno.

— **Zatiranje delavskega gibanja na Ruskem.** Na Ruskem so zopet pričeli preganjati delavce, ki se organizirajo. Carski nasilniki zapirajo osebe, ki delujejo v zakonitih delavskih organizacijah, kakor predsednike, tajnike, odbornike, poročevalce na zborovanjih itd. Vse to uganjajo samo zategadelj, ker pripadajo dotični socialno demokratični stranki. Nekaj mesecev sem pa se »rešujejo« vse obtožbe proti zavodnim delavcem administrativnim potom, to je, obtožence kratkomočno pošljejo v severne pokrajine ali pa v Sibirijo; vse to pa uganjajo carjevi hlapci, zategadelj, ker nimajo nikakih očit-

nih dokazov proti zavednim proletarcem. Meseca novembra l. l. je udrila policija v delavski izobraževalni klub »Znanost« in v prostore zveze pekov in krojačev ter je aretirala naenkrat 70 oseb. Posledica tega je bila, da je izobrazbeni klub zaprt in da še danes sedi 30 njegovih članov v zaporu. Zategadelj se je pojavila med delavstvom sumnja, da so ta preganjanja sad provokaterstva; ta sumnja se je širila bolj in bolj ter zbujala med delavstvom veliko paniko, tako, da je bilo sleherni delo po organizacijah onemogočeno. Šele odkritje vnebovpijoče aret. in obsodbe soc. dem. posl. druge dume je zopet vzbudila rusko delavstvo iz mrtvila in kljub novim provokacijam ohrane se ruski proletariat polagoma prebujal, da započne zopet s čvrstim razrednim gibanjem.

Razredni boj na Angleškem. Strojniki in kurjači rudnikov v južnem Walesu so sklenili z večino 12 glasov proti enemu, da prično s stavko. Zahtevajo višjih plač, kar so bili rudniški posetniki že odklonili. Ako se podjetnik ne udajo, odpovedo strojniki in kurjači dne 1. februarja delo in stopijo s 1. marcem v stavko. Ako se to zgodi, tedaj bo počivalo delo po vseh rudnikih južnega Walesa, čeprav bi izostala splošna rudarska stavka. Kapitalistični krogi so v velikih skrbih, kajti če ustavijo strojniki delo, ponlavi voda več jam.

ZADNJE VESTI

PROTI OKROŽNI RAZDELITVI NA ČEŠKEM.

Protest čeških občin.

Praga, 29. jan. »Samostatnost« objavlja protest čeških občinskih zastopstev kraljevdvorskega, prahatiškega in volinskega okraja proti nameravani narodni razdelitvi tega okraja.

BOLEZEN DR. EBENHOCHA.

Na smrtni postelji.

Dunaj, 29. jan. Bivši minister in klerikalni voditelj dr. Ebenhoch vedno bolj ugaša. Čuti so popolnoma otopeli. Bolnik ne uživa nikake hrane.

ISTRSKI DEŽELNI ZBOR.

Izjalovljena pogajanja.

Trst, 30. jan. Pogajanja med italijanskimi in hrvaškimi poslanci, ki so se vršila pod predsedstvom namestnika princa Hohenloheja, niso dovedla do nikakega uspeha. Zategadelj se istrski deželni zbor do zasedanja državnega zbora najbrž ne skliče. Za nadaljevanje pogajanj doslej niso določili še nobenega roka.

STRAŠNA BORA V TRSTU.

Človeška žrtev.

Trst, 29. jan. Včeraj je divjala bora kakor letos še nikoli. Danes opoldne je znašala brzina piša 90 kilometrov na uro. Temperatura se giblje le malo nad ničlo. Morje je razburkano, vendar doslej ni še nikakih poročil o morskih nezgodah. Pač pa se je zgodilo več nesreč na obali. V prosti luki je podrl železniški voz, ki ga je bora pogrnala v dir, mladega strojnika na tla in ga popolnoma zmečkal. Drugega delavca je bora s tako silo treščila ob tla, da si je polomil obe nogi.

IZ OGRSKEGA DRŽ. ZBORA.

Proračun za 1912 odobren.

Budimpešta, 29. jan. Zbornica je v tretjem branju odobrila proračun za leto 1912 in sprejela po splošni debati novelo o sodni organizaciji.

ODLOČITEV HJOLMSKE GUBERNIJE.

Debata v ruski dumi.

Peterburg, 30. januarja. Ruska дума nadaljuje razpravo o odločitvi poljske hjolmske gubernije.

Protestni shod Poljakov v Pragi.

Praga, 29. januarja. V Resurso so sklicala tukajšnja poljska društva skupno protestno zborovanje proti odločitvi hjolmske gubernije od carstva poljskega. Posamezni govorniki so označili novo nasilstvo ruske vlade za četrti delitev Poljske. Policijska straža pred ruskim konzulatom je bila ojačena, ker so se na policiji bali protiruske demonstracije po končanem shodu, vendar se mir ni nič kalil.

Slikar Schreyvogel je umrl.

N. w York, 30. jan. Včeraj je tu umrl nemški slikar Schreyvogel.

EVANGELJSKA ZVEZA PROTI CENTRUMU.

Volitve za bavarski deželni zbor.

Monakovo, 30. jan. Evangeljska zveza je izdala oklik na svoje člane, da pod nobenim pogojem ne podpirajo centumskih kandidatov pri bavarskih deželnozborskih volitvah.

NA BOJIŠČU DELA.

Smrt v plamenih.

Breslava, 30. jan. V Jordanovicu je izbruhnil včeraj v tovarni za celuloid uničujoč požar, da se delavci niso mogli pravočasno rešiti. En delavec in ena delavka sta zgorela. Delovodja in štirje delavci so se smrtnonevarno opekli.

Smrt v plavžu.

Duisburg, 30. jan. Na plavžu »König« se je včeraj zopet zgodila huda nesreča. Peč št. 5 se

je razpočila; dva delavca sta izdihnila v ognjeni masi.

DELAJSKI BOJI NA PORTUGALSKEM.

Splošna stavka?

Lizbona, 29. januarja. Zveza delavskih sindikatov proglasi danes zaradi dogodkov v Evori splošno stavko. Stavkujoči pričakujejo, da se razširi stavka na Coimbro, Santarem in Porto ter na več krajev pokrajin Alentejo in Algarve. V Lizboni je vojaštvo pripravljeno in policija ojačena.

Nemiri vsled stavkokastva.

Lizbona, 30. januarja. Včeraj je skušala tramvajska železnica vršiti promet s pomočjo vojaštva. Stavkujoči pa so se navadili na vozove in jih prisilili k povratku. Veliko število stavcev se je pridružilo stavkujočim in vplivajo na svoje tovariše, da pokažejo solidarnost in stopijo v stavko ter s tem preprečijo izhajanje listov. Meščanska republikanska vlada preti, da odločno nastopi proti stavkujočim.

RUDARSKA STAVKA V BELGIJI.

Posredovanje ministrskega predsednika.

Bruselj, 30. jan. Ministrski predsednik in minister javnih del sta se podala v Borinažo, da se pogajata z lastniki rudnikov.

PRED RUDARSKO STAVKO NA FRANCO-SKEM.

Boj za minimalno mezdo in šurni delavnik.

St. Etienne, 30. jan. Shod, ki se ga je udeležilo nad 2000 rudarjev, je sklenil splošno stavko za 1. marec, če vlada ne ugodí rudarski zahtevi po določitvi minimalne mezde, osemurnega delavnika in penzije 2 frankov.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Spopad pri Gargarešu.

Rim, 29. jan. Iz Tripolisa poročajo 28. t. m. Snoči se je opazilo v smeri proti Gargarešu gibanje sovražnih čet. Napad je bil odbit. Proti Ajncari je odšlo 3000 mož, ki so sovražnika potisnili nazaj.

Turki na »Bregencu«.

Rim, 30. jan. Agenzia Štefani poroča: Turški potniki na krovu »Bregenca« so imeli potne liste do Sueza, kar je nov dokaz njih namena, da so nameravali oditi na Čirenajko.

Zaplenjen angleški čoln.

London, 30. jan. Reuterjevemu uradu poročajo z dne 28. t. m. iz Hodejde: Italijanska križarka »Piemonte« je poslala bojni čolnič, ki je razobesil belo zastavo. Čolnič se je polastil pri Rak el Ketitu blizu Hodejde motornega čolna, ki je imel angleško zastavo.

Akcija za mir.

Carigrad, 30. jan. Rusija je zopet začela s svojim predlogom, da se na podlagi sporazuma vevlasti prične skupna akcija za mir. Porta predlog prav tako odklanja kakor ga je odklanjala že prej.

RAZMERE NA SRBSKEM.

Prestolonaslednik in vojni minister.

Belgrad, 30. januarja. Spor med prestolonaslednikom in vojnim ministrom je po posredovanju ministrskega predsednika poravnal. Premeščenja stražnikov se ne preklicujejo.

Pokvarjeni šrepneli.

Belgrad, 30. januarja. Na interpelacijo narodnjaka Ribarca je odgovarjal v nar. skupščini vojni minister general Stepanovič, da se je tretjina v letu 1907 nabavljenih šrepnelov vsled vlage pokvarila. Če se nadomesti netivo, bo strelivo zopet porabno. Vsa ostala municija je dobra.

POLOŽAJ V TURČIJI.

Črna roka na Kosovem.

Solun, 30. januarja. Turške vesti javljajo, da je pričela Črna roka s hujskajočim delovanjem v kosovskem vilajetu in pripravlja tla za nastop srbskih četašev. Oblasti so dobile naročila, naj najpozorneje zasledujejo dogodke.

HOMATIJE V PERZIJI.

Strelji na ruske vojake.

Hoj, 30. januarja. V zadnjem času so Kurdi pogosto streljali na Ruse, ki so bili na potu iz Urmije v Dilman. Rusi so ustrelili več Kurdov.

KITAJSKA REPUBLIKA.

Odstop ali boi.

Peking, 29. jan. Vutinfang je brzojavno pozval krono, naj odstopi še tekom današnjega dne, ali pa se prične sovražnost jutri iznova. Vlada se trudi, da doseže podaljšanje premirja.

Bliznji boi.

Peking, 30. jan. V zvezi z Vutinfango-vim ultimatom na krono poročajo, da se general Luanheng pripravlja za pohod iz Vučanga proti severu. Juansikajev čete štejejo 7000 mož. Juansikajev nasprotnik Tienlang je pobegnil v Tientsin.

V petih dneh 35 bombnih atentatov.

Peking, 20. jan. V zadnjih petih dneh je bilo na Kitajskem nič manj kakor 35 bombnih atentatov. V Pekingu, Tientsinu in Mukdenu se množe politični atentati. V Mukdenu je prišlo pri atentatu pet oseb ob življenje.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba Zarja.

Tiskava Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Za tiskovni sklad: Pisarna dr. Majarona 10 kron v neki kazenski poravnavi.

Razpis službe.

Načelstvo okrajne bolniške blagajne v Nabrežini razpisuje mesto kontrolorja veččega slovenskega in italijanskega jezika. — Ponudbe najdalje do 5. februarja t. l. — Nastop do 15. februarja t. l. Informacije poda načelstvo.

Obenem se tudi razpise službo za čiščenje pisarniških prostorov.

Načelstvo okrajne bolniške blagajne v Nabrežini.

dne 27. januarja 1912.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pirnat, Kolodvorska cesta.

Zupančič, Kolodvorska cesta.

Blaž, Dunajska cesta.

Sterkovič, Dunajska cesta.

Fuchs, Marije Terezije cesta.

Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.

Šubič, Miklošičeva cesta.

Šenk, Resljeva cesta.

Kanc, Sv. Petra cesta.

Treo, „

Kušar, „

Podboj, „

Bizjak, Bahoričeva ulica.

Remžgar, Zelena jama.

Svetek, Zaloška cesta.

Šešark, Šelenburgova ulica.

Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.

Ušeničnik, Zidovska ulica.

Kleinstein, Jurčičev trg.

Wisiak, Gospodska ulica.

Stiene, Valvazorjev trg.

Košir, Hilšerjeva ulica.

Sušnik, Rimska cesta.

Klanšek, Tržaška cesta.

Elsner, Kopitarjeva ulica.

Blaznik, Stari trg.

Velkavrh, Sv. Jakoba trg.

Kustrin, Breg

Sever, Krakovski nasip.

Državni kolodvor.

Križaj in Kotnik, Šiška

Likar, Glince.

Jezeršek, Zaloška cesta.

Ali ste že pridobili našemu listu kakega novega naročnika?

Produkt. zadruga ljublj. mizarjev v Ljubljani

r. z. z. o. z.

se priporoča za vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela. — Izdeluje v lastni, najmodernejši opravljeni tovarni na Glincah, strogo po naročilu. Dosedanja dela, ki jih je zadruga izvršila, so jamstvo za vsakogar. Med temi so: vsa mizarstva dela v obrtni šoli in v šoli na Prulah.

Vsa naročila se izvršujejo precizno, solidno in točno.

= Konsumno društvo = za Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

je v letu 1910/11 svojim članom izplačalo 16.610 kron 45 h čistega dobička. Izplačalo je 4% dividendo! Kot član pristopi lahko vsak, kdor plača 1 K pristopnine. Delež znaša 30 kron. Včlanjenih je že 1610 konsumentov.

Pisarna je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6. II.

Prodajalne so:

v Ljubljani, Sodna ulica 4	na Viču-Glincah, Tržaška cesta
Bohoričeva ulica 12	v Tržiču na Gorenjskem
Krakovski nasip 10	na Savi na Gorenjskem
v SpodnjiŠiški (v lastni hiši)	na Jesenicah na Gorenjskem.

Hranilne vloge se sprejemajo od članov in se obre-
= stujejo po 5% od dne vloge do dne dviga. =

Delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

Wolfova ulica št. 3, II. nadstropje.

Obreštuje hranilne vloge po 4%. Sprejema vloge na te-
koči račun. Posojuje na osebni kredit in zastave, vredn.
:: :: listine, hipoteke itd. :: ::

Uradije se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto
od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi
:: :: ob vsakem drugem navadnem dnevnem času. :: ::